

محلّی، کانال‌های ملی، مرتعداران.

مقدمه

مراجع به‌عنوان یک بوم‌سازگان طبیعی دارای مؤلفه‌های طبیعی و انسانی بوده که به یکدیگر وابسته هستند [۷، ۵]. زندگی و معیشت خانوارهای روستایی به‌طور گسترده‌ای به منابع طبیعی پایه همچون مراتع وابسته است [۳۸، ۳۳، ۱۸]. هم‌چنین، حدود یک‌سوم از جمعیت انسان نیازهای خود را از مراتع و محصولات و خدمات آن (از جمله؛ مواد غذایی، تولید فیبر، حفاظت از منابع آب و تنوع زیستی) تأمین می‌کنند [۲۸، ۲۴، ۱۵]. از آنجاکه انتظار می‌رود جمعیت کره‌زمین در سال ۲۱۰۰ به ۱۰/۹ میلیارد نفر برسد؛ لذا ارائه این کالاها و خدمات به یک چالش اساسی مبدل خواهد شد [۱۰، ۳۷، ۴۱]. بنابراین اگر در سطح مراتع شاهد تخریب باشیم، خسارت‌های زیادی به مرتعداران وارد می‌شود [۹]. اغلب، محققان و سیاست‌گذاران وظایف دشوار را برای بهبود معیشت مرتعداران انجام داده‌اند. با این حال، این تلاش‌ها هنوز با سیاست‌های ملی و استراتژی‌های معیشتی منطبق با محیط زیست سازگار نشده‌اند. از این رو، پیامدهای نامطلوب مانند تخریب مراتع و آسیب پذیری معیشت مرتعداران را به دنبال دارد [۲۲، ۲۱، ۱۹]. منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی مناسب، می‌توانند با ایفای نقش اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دهنده، به‌عنوان عامل تغییر در دانش، ادراک و نگرش افراد، نقش مهمی را در اصلاح و احیای مراتع ایفا کنند [۶]. ارتقای آگاهی، اصلاح نگرش‌ها، کمک به شبکه‌بندی و ایجاد تشکل‌ها، ایجاد انگیزه و مشارکت در فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌ها از آثار مثبت توسعه منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی و اطلاعات در جامعه روستایی هستند [۲۳]. عواملی که در مورد نحوه تغییر نگرش مردم وجود دارد، در سال‌های اخیر در زمینه رشته‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته‌است [۱۳، ۸، ۳]. برخی از ایده‌ها، شیوه‌ها و رویکردهای اطلاع‌رسانی از نظریه‌های توسعه، حکومت، رویکردهای ارتباطی و ادغام اقدامات چند جانبه‌ای است که می‌تواند به شدت به تحقق مدیریت مراتع پایدار کمک کند [۱، ۲۱، ۱۹، ۲۷، ۱۴، ۴]. علیرغم به کار بردن اصطلاحات کانال و منبع به صورت مترادف، کانال بیشتر به جنبه‌های سخت افزاری مثل رادیو و تلویزیون اشاره دارد؛ در حالی که منظور از منبع اشاره به افراد یا سازمان‌هایی است که در یک ارتباط متقابل به انتقال اطلاعات و دانش می‌پردازند. به هر حال این که چه مجرا یا رسانه‌هایی را برای انتقال یک پیام و ایجاد تغییر رفتاری انتخاب کنیم یکی از پیچیده‌ترین مسایل در برنامه‌ریزی ارتباطات است [۱۱]. مسئله

نقش منابع و کانال‌های ارتباطی - اطلاعاتی در نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع (منطقه مورد مطالعه: استان کردستان، شهرستان قروه)

فرزاد احمدی^{۱*}، حیدر میرزایی^۲ و احسان فتحی^۳
 تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۰۴

چکیده

منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی مناسب، می‌توانند با ایفای نقش اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دهنده، به‌عنوان عامل تغییر در دانش، ادراک و نگرش افراد نقش مهمی را در اصلاح و احیای مراتع ایفا کنند. هدف از این پژوهش بررسی نقش منابع و کانال‌های ارتباطی در نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع در شهرستان قروه بود. جامعه آماری ۴۰۰ نفر از مرتعداران در شش سامان عرفی شهرستان قروه بودند که با استفاده از جدول مورگان تعداد نمونه در این تحقیق ۱۹۶ نفر انتخاب شد. برای سنجش داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق، پرسشنامه بود. برای تعیین روایی پرسشنامه از اساتید رشته مرتعداری و کارشناسان منابع طبیعی و به‌منظور برآورد پایایی پرسشنامه از آزمون ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج نشان داد که کانال‌های ملی، محلّی و بین‌المللی با نگرش مرتعداران رابطه مثبت و معنی‌دار دارند. به‌علاوه؛ نتایج نشان داد که شاخص‌های کانال‌های ارتباطی و منابع اطلاعاتی قادر به تبیین ۵۶ درصد از واریانس کل نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع بودند. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که با بهبود شاخص‌های منابع و کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی، نگرش مثبت و در نهایت مشارکت مرتعداران در اصلاح و احیای مراتع افزایش خواهد یافت.

واژه‌های کلیدی: جوامع محلّی، کانال‌های بین‌المللی، کانال‌های

۱- فارغ‌التحصیل دکترای دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری،
 Email: Farzadahmadigh@gmail.com

۲- عضو هیئت علمی گروه مرتع، دانشگاه رازی کرمانشاه

۳- فارغ‌التحصیل گرایش آبخیزداری، دانشگاه شهرکرد

اساسی در اثربخشی منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی شیوه پوشش دادن موضوع و تغییرات در رفتار و آگاهی است. این دو مورد با توجه به هزینه، سهولت مدیریت و تداوم‌پذیری منابع و کانال‌ها تکمیل می‌شود [۴۳].

شریعت‌زاده و همکاران [۳۹]، در مطالعه‌ای با عنوان بررسی نقش ترویج در بهبود مدیریت مشارکتی مراتع استان سمنان مشخص کردند که بین میزان استفاده از کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی با مشارکت در فعالیت‌های مدیریتی مترع رابطه معنی‌داری وجود دارد. میرترابی و همکاران [۲۶]، تحت تحقیقی دیگر با عنوان به کارگیری منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی در فرایند پذیرش مدیریت جامع پسماند روستایی نشان داد که کلاس‌های آموزشی در زمینه بازیافت پسماند روستایی به‌عنوان بهترین منبع اطلاعاتی و کانال ارتباطی شناخته شد. کریمی و شریعی [۱۷]، در بررسی نقش کشاورزان خرده مالک در حفاظت خاک در استان مرکزی بیان کردند که مهم‌ترین منابع اطلاعاتی کشاورزان در خصوص بکارگیری عملیات حفاظت خاک به ترتیب کشاورزان دیگر، دوستان و آشنایان، برنامه‌های رادیو، مروجین و برنامه‌های تلویزیون، نشریات و رهبران محلی بوده است. رضوانفر و سوختانلو [۳۲]، در پژوهشی با عنوان تحلیل متغیرهای تأثیرگذار بر رفتار ارتباطی کشاورزان دامدار در ایران مشخص شد که نقش برنامه‌های رادیو و تلویزیون بر رفتار ارتباطی کشاورزان بسیار ناچیز بود و میزان شرکت در دوره‌های آموزشی و ترویجی بیش‌ترین متغیر تأثیرگذار در عامل ارتباط کشاورزان دامدار با مروجان و محققان بود. ساوری و همکاران [۳۶]، در بررسی نقش منابع و کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی در توانمندسازی زنان روستایی شهرستان دیواندره به این نتیجه رسیدند که بین منابع و کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی (به ترتیب؛ کانال‌های محلی، ملی و بین‌المللی) با توانمندسازی زنان رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح یک درصد وجود دارد و بیش‌ترین اثرگذاری مربوط به کانال‌های محلی بود. علاوه بر این نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که منابع و کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی (محلی، ملی و بین‌المللی) قادرند ۵۳ درصد از تغییرات واریانس متغیر وابسته تحقیق را تبیین کنند. در پژوهشی دیگر یزدانی و همکاران [۴۴]، به بررسی سطح دانش و آگاهی آبخیزنشینان در تمایل به انجام پروژه‌های مشارکتی (پروژه بین‌المللی ترسیب کربن) در خراسان جنوبی پرداختند و نتایج حاکی از آن بود که بین دو متغیر دانش و آگاهی آبخیزنشینان و میزان تمایل به مشارکت در پروژه هم‌بستگی معنی‌داری وجود دارد. هم‌چنین احمدی و همکاران [۱]، در بررسی عوامل مؤثر بر استفاده بهره‌برداران از منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی برای مشارکت در طرح‌های اصلاح و احیای مراتع شهرستان دهگلان، به این نتیجه رسیدند که اکثر بهره‌برداران از منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی به میزان کم استفاده می‌کردند و نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که سه متغیر درآمد، سطح تحصیلات و بعد خانوار قادر به تبیین ۵۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته هستند. محققان دیگری نیز در بررسی

کانال‌ها و منابع ارتباطی و اطلاعاتی مورد استفاده توسط کشاورزان نیجریه به این نتیجه رسیدند که ۸۱/۱ درصد از کشاورزان مورد مطالعه مروجین کشاورزی را به‌عنوان منبع اطلاعاتی بیان کردند. ۶۳/۲ درصد رادیو و ۴۳/۳ درصد کشاورزان تلویزیون را به‌عنوان منبع اطلاعاتی بیان نمودند [۳۰]. جانی و همکاران [۱۶]، در پژوهشی با عنوان نقش شبکه‌های اجتماعی در تنوع درآمد روستائیان در روستای کرالا در کشور هندوستان به این نتیجه رسیدند که شبکه‌های اجتماعی تأثیر زیادی بر نگرش روستائیان برای انجام چند کار به‌طور همزمان داشت. هم‌چنین، افرادی که دارای سطح تحصیلات بالاتری بودند، شبکه‌های اجتماعی تأثیر بیشتری بر نگرش آن‌ها داشت. اولیور و همکاران [۲۹]، در پژوهشی با عنوان نگرش کشاورزان دانمارکی نسبت به امنیت غذایی بیان کردند که دامپزشکان بهترین منابع اطلاعاتی در دسترس دامداران هستند که می‌توانند علم لازم برای شناخت آلودگی‌ها انواع محصولات کشاورزی را به دامداران انتقال بدهند. هم‌چنین میلز و همکاران [۲۵]، در پژوهشی با عنوان میزان انگیزه کشاورزان در مباحث زیست‌محیطی در انگلستان بیان کردند که چنانچه یارانه در اختیار کشاورزان قرار گرفته و وضع اقتصادی آن‌ها بهبود یابد، انگیزه کشاورزان به توجه به مباحث زیست‌محیطی بیشتر می‌شود. خدیری قریب وند و همکاران [۲۰]، در پژوهشی با عنوان درک تغییرات نگرش مرتعداران به سطوح معیشتی در مدیریت پایدار مراتع جنوب غربی ایران اظهار داشتند که براساس یافته‌ها، تغییر در نگرش مرتعداران رخ داد، که در نهایت منجر به تعیین اولویت‌های معیشتی برای رویکرد مدیریت پایدار مراتع شد و هم افزایی آگاهی و اطلاعات مرتعداران، که می‌تواند از طریق یک فرایند به اشتراک گذاری دانش انجام شود، می‌تواند با طراحی یک چارچوب سیاست قابل اجرا برای دستیابی به مدیریت پایدار مراتع ادامه یابد. هدف از این پژوهش نقش منابع و کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی (محلی، ملی و بین‌المللی) در نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع در شهرستان قروه بود. طبق پیشینه تحقیق‌های انجام گرفته اهمیت کانال‌ها و منابع اطلاعاتی مشخص می‌شود. بنابراین، اهمیت این موضوع در منطقه مورد مطالعه شهرستان قروه امری مهم است. به‌نظر می‌رسد که در نظر گرفتن طبقات مختلف کانال‌های ارتباطی و منابع اطلاعاتی این پژوهش را از سایر پژوهش‌های مشابه متمایز می‌کند و نوآوری در این طبقه‌بندی کانال‌ها و منابع و بررسی مجزای آن‌ها است.

مواد و روش‌ها

شهرستان قروه بین ۴۷° و ۴۸° طول جغرافیایی و ۳۵° و ۱۰° عرض جغرافیایی قرار دارد این شهرستان از شمال به بیجار، از غرب به دهگلان، از شرق به همدان و از جنوب به سنقر در استان کرمانشاه محدود است. مساحت آن ۴۲۶۸ کیلومتر مربع می‌باشد (طرح مرتعداری سامان عرفی میهم، شهرستان قروه، ۲۰۱۰). جامعه آماری ۶ سامان عرفی (میهم‌علیا، میهم‌سفلی، روستای

سنگین آباد، شکوه آباد، منتش و کامشگران) شامل ۴۰۰ مرتعدار بود. تعداد نمونه با استفاده از جدول مورگان ۱۹۶ مرتعدار روستایی به دست آمد. تحقیق صورت گرفته، از نظر هدف و نحوه گردآوری داده‌ها، یک تحقیق کاربردی و توصیفی (غیرآزمایشی) بود. این تحقیق از لحاظ شیوه اجرا، از نوع میدانی است که به روش پیمایشی به اجرا درآمد. همچنین، به لحاظ تحلیل ارتباط بین متغیرها، یک تحقیق هم‌بستگی است. با توجه به اهداف مورد نظر، معیارها یا ملاک‌هایی در قالب پرسشنامه تعیین شد. برای تعیین روایی پرسشنامه از اساتید رشته مرتعداری و کارشناسان منابع طبیعی و به منظور برآورد پایایی پرسشنامه از آزمون ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. آلفای کرونباخ برای متغیر وابسته (نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع) ۰/۸۲ و برای کانال‌های ملی، محلی و بین‌المللی به ترتیب، ۰/۷۲، ۰/۷۷ و ۰/۶۶ محاسبه شد. شاخص نگرش با پنج گویه: ۱- با اصلاح مراتع، بهره‌برداری برای آینده را تضمین می‌کنیم. ۲- اصلاح مراتع موجب بهبود وضعیت اقتصادی مرتعدار می‌شود. ۳- اصلاح مراتع موجب حفظ تنوع گیاهی می‌شود. ۴- اصلاح و احیای مراتع، باعث افزایش نفوذ ریزش‌های جوی به خاک می‌شود و ۵- اصلاح مراتع، توسعه پایدار را به دنبال دارد. کانال‌های ارتباطی و منابع اطلاعاتی را به سه بخش؛ کانال‌های ملی (کلاس‌های آموزشی، تلویزیون، مجلات، روزنامه و نشریه آموزشی)، کانال‌های محلی (اعضای خانواده، دوستان، همسایگان، رهبران محلی و منابع طبیعی) و کانال‌های بین‌المللی (رادیو و اینترنت) تقسیم کردیم [۳۰، ۳۶، ۱]. داده‌ها در پرسشنامه به صورت کمی یا کیفی با مقیاس رتبه‌ای و بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت ساروخی [۳۵]، سباتینی [۳۴]، (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفتند. برای خیلی کم مقدار عددی ۱، برای کم مقدار عددی ۲، برای متوسط مقدار عددی ۳، برای زیاد مقدار عددی ۴ و برای خیلی زیاد مقدار عددی ۵ در نظر گرفته شد.

در بخش تجزیه و تحلیل اطلاعات، از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد. برای سنجش رابطه بین متغیرهای مستقل (کانال ملی، کانال محلی و کانال بین‌المللی) با متغیر وابسته از ضریب هم‌بستگی رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شد. همچنین، برای سنجش

رابطه بین گویه‌های هر یک از متغیرهای مستقل با متغیر وابسته از ضریب هم‌بستگی رتبه‌ای کندال تاو b استفاده شد. برای تعیین مقدار اثرگذاری متغیرهای مستقل در میزان نگرش مرتعداران از مقادیر رگرسیون به روش توأم (Enter) استفاده شد. به منظور طبقه‌بندی میزان استفاده از کانال‌های ارتباطی و منابع اطلاعاتی مرتعداران در اصلاح و احیای مراتع از تفاوت انحراف معیار از میانگین یا معیار (ISDM) به صورتی که در زیر آمده است، استفاده شد [۱۲]. در فرمول درج شده، mean میانگین و Sd انحراف معیار از میانگین را نشان می‌دهد. (رابطه ۱):

رابطه ۱:

$$A < \text{mean} - 1/2Sd$$

$$\text{mean} - 1/2Sd < B < \text{mean} + 1/2Sd$$

$$C > \text{mean} + 1/2Sd$$

نتایج

نتایج حاصل از نظرات پاسخگویان نشان می‌دهد که متوسط سن مرتعداران ۴۸ سال می‌باشد. جوان‌ترین آن‌ها ۲۱ و مسن‌ترین آن‌ها ۸۳ سال سن دارد. طبقه سنی بین ۳۰ تا ۵۰ سال با ۶۷/۹ درصد دارای بیش‌ترین فراوانی و طبقه سنی بیش‌تر از ۷۰ سال با ۴/۶ درصد دارای کم‌ترین فراوانی بود. همچنین، نتایج نشان داد که حدود ۴۰ درصد مرتعداران هستند (جدول ۱).

نتایج میانگین رتبه‌ای هر یک از گویه‌های نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع نشان داد که آن‌ها با گویه «اصلاح مراتع موجب بهبود وضعیت اقتصادی مرتعدار می‌شود»، بیش‌ترین نظر موافق و با گویه «اصلاح و احیای مراتع، باعث افزایش نفوذ ریزش‌های جوی به خاک می‌شود» کم‌ترین موافقت را داشتند (جدول ۲).

نتایج حاصل از میانگین رتبه‌ای هر یک از گویه‌های منابع و کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی و میزان اثرگذاری آن بر نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع نشان داد که مرتعداران در بین کانال‌های محلی، ملی و بین‌المللی به ترتیب گویه‌های کلاس‌های آموزشی، تلویزیون و رادیو را برای کسب اطلاعات در مورد اصلاح و احیای مراتع ترجیح دادند (جدول ۳).

جدول ۱: توزیع فراوانی مرتعداران بر حسب ویژگی‌های فردی

متغیر	سطوح متغیر	فراوانی	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی تجمعی
سن	< ۳۰	۴۰	۲۰/۴	۲۰/۴
	۳۰ - ۵۰	۹۲	۴۶/۹	۶۷/۳
	۵۱ - ۷۰	۵۵	۲۸/۱	۹۵/۴
	> ۷۰	۹	۴/۶	۱۰۰
سطح تحصیلات	بی سواد (۰)	۷۸	۳۹/۸	۳۹/۸
	ابتدایی (۱ - ۶ سال)	۷۲	۳۶/۷	۷۶/۵
	راهنمایی (۷ - ۹ سال)	۴۰	۲۰/۴	۹۶/۹
	متوسطه و بالاتر	۶	۳/۱	۱۰۰
جمع		۱۹۶	۱۰۰	-

جدول ۲: رتبه‌بندی گویه‌های نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع

ردیف	گویه‌های نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع	درصد فراوانی نسبی							
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار	ضریب همبستگی
۱	اصلاح مراتع موجب بهبود وضعیت اقتصادی مرتعدار می‌شود.	۴۵	۵۰	۵۱	۴۲	۸	۳/۶۲	۰/۸۷	۰/۲۴
۲	اصلاح مراتع موجب حفظ تنوع گیاهی می‌شود.	۳۶	۹۹	۳۱	۲۷	۳	۲/۷۶	۱/۱۰	۰/۴۰
۳	اصلاح مراتع، بهره‌برداری در آینده را تضمین میکند.	۶۳	۵۱	۴۰	۴۲	۰	۲/۵۶	۰/۹	۰/۳۵
۴	اصلاح و احیای مراتع، باعث افزایش نفوذ ریزش‌های جوی به خاک می‌شود.	۶۶	۴۸	۴۱	۴۰	۱	۲/۲۳	۱/۱۵	۰/۵۲
۵	اصلاح مراتع، توسعه پایدار را به دنبال دارد.	۷۱	۵۵	۳۹	۲۲	۹	۲/۰۴	۰/۷۴	۰/۳۶

*مقیاس: ۱. خیلی کم ۲. کم ۳. متوسط ۴. زیاد ۵. خیلی زیاد

جدول ۳: رتبه‌بندی منابع و کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی مورد استفاده مرتعداران

ردیف	گویه‌های منابع و کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی و میزان تأثیر آن بر نگرش مرتعدار	درصد فراوانی نسبی							
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار	ضریب همبستگی
۱	کلاس‌های آموزشی	۳۹	۵۰	۵۰	۴۸	۹	۳/۹۶	۰/۸۳	۰/۲۱
۲	دوستان	۴۱	۹۰	۴۰	۲۲	۳	۲/۴۶	۰/۲۵	۰/۱۰
۳	همسایگان	۷۴	۵۱	۳۹	۳۲	۰	۲/۳۳	۰/۷۵	۰/۳۲
۴	رهبران محلی	۷۶	۳۸	۴۱	۴۰	۱	۲/۱۲	۰/۶۵	۰/۳۰
۵	اعضای خانواده	۹۴	۵۴	۴۳	۵	۰	۲/۰۴	۰/۷	۰/۳۴
۱	تلویزیون	۵	۴۵	۴۰	۱۰۶	۰	۳/۶۵	۰/۴۲	۰/۱۲
۲	مجله	۹۶	۶۵	۳۳	۲	۰	۱/۸۸	۰/۸۲	۰/۴۴
۳	روزنامه	۱۵۰	۳۶	۹	۰	۱	۱/۲	۰/۶۴	۰/۵۳
۴	نشریه آموزشی	۱۴۵	۴۵	۱	۰	۵	۱/۰۷	۰/۶۳	۰/۵۹
۱	رادیو	۰	۶۱	۴۰	۷۲	۲۳	۴/۱۴	۰/۱۲	۰/۰۳
۲	اینترنت	۱۰۰	۶۵	۳۱	۰	۰	۱/۰۵	۰/۱۴	۰/۱۳

**مقیاس: ۱. خیلی کم ۲. کم ۳. متوسط ۴. زیاد ۵. خیلی زیاد

جدول ۴: گروه‌بندی میزان استفاده از منابع کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی در بین مرتعداران

میزان استفاده از منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
زیاد	۱۸	۹/۲	۹/۲
متوسط	۷۲	۳۶/۷	۴۵/۹
کم	۱۰۶	۵۴/۱	۱۰۰
جمع	۱۹۶	۱۰۰	-

مرتعداران به میزان زیاد از کانال‌ها و منابع استفاده می‌کنند (جدول ۴).

برای تعیین میزان هم‌بستگی بین گویه‌های کانال‌های ملی، محلی

نتایج حاصل از تفاوت انحراف معیار از میانگین یا معیار (ISDM) نشان داد که ۵۴/۱ درصد از مرتعداران به میزان کم از کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی استفاده می‌کنند. هم‌چنین، فقط ۹/۲ درصد

و بین‌المللی از ضریب هم‌بستگی کندال تائو b استفاده کردیم. نتایج حاصل از ضریب هم‌بستگی کندال تائو b نشان داد که بین همه گویه‌ها با نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. در بین کانال‌های محلی به ترتیب؛ اعضای خانواده، دوستان، همسایگان و رهبران محلی بیش‌ترین هم‌بستگی را با نگرش مرتعداران داشتند. در بین گویه‌های کانال‌های ملی به ترتیب؛ کلاس‌های آموزشی، تلویزیون، مجله، روزنامه و نشریه‌های آموزشی بیش‌ترین هم‌بستگی را با نگرش داشتند. هم‌چنین، در بین گویه‌های بین‌المللی؛ رادیو از هم‌بستگی بیش‌تری با نگرش برخوردار است (جدول ۵). به‌علاوه نتایج حاصل از هم‌بستگی رتبه‌ای اسپیرمن نشان داد که در بین متغیرهای وابسته؛ کانال‌های محلی بیش‌ترین هم‌بستگی را با متغیر وابسته (نگرش نسبت به اصلاح و احیای مراتع) دارند. هم‌چنین، کانال‌های ملی و بین‌المللی به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند (جدول ۶).

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی میزان نقش متغیرهای مستقل به نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع نشان داد که (بر اساس مقدار R^2 محاسبه شده) متغیرهای مستقل به‌کار برده شده در مدل تحلیل مسیر قادر به تبیین ۵۶ درصد از واریانس کل نگرش مرتعداران بودند (جدول ۷).

بر اساس جدول ۹، مقدار t تک‌تک ضرایب رگرسیون در سطح یک درصد معنی‌دار است؛ که نشان می‌دهد ابعاد ارتباطی و منابع اطلاعاتی تأثیری قوی در نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع شهرستان قروه دارد (جدول ۸). شکل ۱، اهمیت نسبی متغیرهای تأثیرگذار بر نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع را بر اساس مقادیر استاندارد شده بتا نشان می‌دهد. نتایج نشان داد که متغیر کانال‌های محلی دارای بیش‌ترین و کانال‌های بین‌المللی دارای کم‌ترین اهمیت نسبی در بین متغیرهای مستقل است (شکل ۱).

جدول ۵: هم‌بستگی بین شاخص‌های کانال‌های ارتباطی و منابع اطلاعاتی با نگرش مرتعداران

نوع کانال ارتباطی یا منبع اطلاعاتی	شاخص‌ها	ضریب هم‌بستگی کندال تائو b	سطح معنی‌داری
محلی	اعضای خانواده	۰/۵۶۵	۰/۰۰۰
	دوستان	۰/۵۳۰	۰/۰۰۰
	همسایگان	۰/۵۱۵	۰/۰۰۰
ملی	رهبران محلی	۰/۵۱۵	۰/۰۰۰
	کلاس‌های آموزشی	۰/۴۶۰	۰/۰۰۰
	تلویزیون	۰/۳۸۵	۰/۰۰۰
	مجله	۰/۳۷۷	۰/۰۰۰
بین‌المللی	روزنامه	۰/۳۷۲	۰/۰۰۰
	نشریه آموزشی	۰/۳۱۴	۰/۰۱۱
	رادیو	۰/۵۲۵	۰/۰۰۰
	اینترنت	۰/۳۱۵	۰/۰۱۱

جدول ۶: هم‌بستگی بین متغیرهای مستقل با نگرش مرتعداران

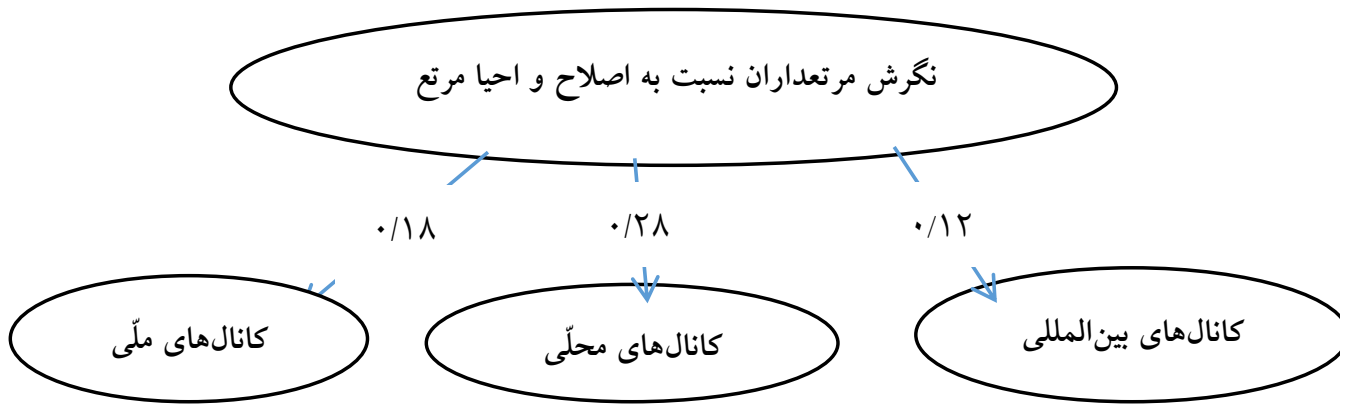
ردیف	عوامل مؤثر بر نگرش	ضریب هم‌بستگی اسپیرمن	سطح معنی‌داری
۱	کانال‌های محلی	۰/۵۸۵**	۰/۰۰۰
۲	کانال‌های ملی	۰/۴۳۲**	۰/۰۰۰
۳	کانال‌های بین‌المللی	۰/۳۲۳**	۰/۰۰۰

جدول ۷: تحلیل رگرسیونی میزان نقش متغیرهای مستقل در نگرش مرتعداران

مدل	R	R^2	R^2 تعدیل شده	خطای استاندارد
توام	۰/۷۵۰	۰/۵۶۲	۰/۴۲۰	۶/۲۳۲

جدول ۸: میزان تأثیر ابعاد منابع و کانال‌های ارتباطی و اطلاعاتی بر نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیا مرتع

متغیرهای وارد شده به مدل	ضرایب رگرسیونی (B)	ضرایب رگرسیونی استاندارد (Beta)	خطای استاندارد	مقدار t	Sig
ضریب ثابت	۴۳/۲۰۷	-	-	-	-
کانال‌های محلی	۰/۴۶۲	۰/۲۸	۰/۲۱۴	۳/۶۲۵	۰/۰۰۰
کانال‌های ملی	۰/۳۱۰	۰/۱۸	۰/۱۰۷	۲/۰۲۲	۰/۰۰۰
کانال‌های بین‌المللی	۰/۲۱۹	۰/۱۲	۰/۳۱۵	۲/۱۸۵	۰/۰۰۰

شکل ۱- اهمیت نسبی متغیرهای تأثیرگذار بر نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیا مراتع

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش سعی شد تا عواملی را که بر نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع اثرگذار است بررسی شوند؛ چرا که تخریب مرتع اثرات منفی زیادی را بر مرتعدار تحمیل می‌کند [۹]. همان‌گونه که یافته‌های تحقیق نشان داد؛ بیش از ۷۵ درصد مرتعداران بی‌سواد و یا در سطح ابتدایی هستند. این سطح سواد پایین معین می‌کند که به‌صورت تخصصی کار کردن با مرتعداران در زمینه اصلاح و احیای مراتع روش مناسبی نخواهد بود. با توجه به این مسأله استفاده از پتانسیل محلی (رهبران محلی، دوستان، همسایگان، تلویزیون، رادیو و غیره) می‌تواند راه مناسبی برای تغییر نگرش مرتعداران باشد. همچنین، گزینه‌هایی مانند برگزاری کلاس‌های آموزشی می‌تواند چاره‌ساز مشکل مرتع باشد؛ که ادارات مربوطه می‌توانند در برگزاری هر چه مفیدتر این گزینه اثرگذار باشند. در بخش دیگر؛ نتایج حاکی از معنی‌داری هر سه متغیر مستقل با نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع شهرستان قروه بود. متغیر کانال‌های محلی بیش‌ترین هم‌بستگی را با نگرش مرتعداران داشت. این امر می‌تواند به علت منطبق بودن موضوعات مطرح شده در کانال‌های محلی با مسائل، مشکلات و دغدغه‌های مردم محلی باشد و به‌نظر می‌رسد افراد محلی آشنایی بیشتری با سازوکارهای محیط خود و در نهایت استفاده از کانال‌های محلی در حل آن‌ها دارند. این یافته با یافته‌های ساروی [۳۶] و شارما [۴۰] مبنی بر اینکه تشکلهای محلی ابزاری جهت توانمندی مردم محلی است مطابقت دارد. در بین گویه‌های متغیر محلی؛ گویه‌های اعضای خانواده و دوستان دارای بیش‌ترین هم‌بستگی با متغیر وابسته بودند. نتایج حاصل از این بخش با یافته‌های کریمی و چرزی [۱۷] که دوستان و آشنایان را مهم‌ترین منابع اطلاعاتی کشاورزان درخصوص بکارگیری عملیات حفاظت خاک دانستند، هم‌خوانی دارد. هر فرد به‌خودی خود از همه اصلاحی و احیایی مراتع آگاه نیست؛ بنابراین ارتباط با سایر افراد می‌تواند اطلاعات بیش‌تری را در اختیار قرار دهد. به‌نظر می‌رسد که افرادی که بیش‌ترین رابطه را با هم دارند، به میزان بیش‌تری می‌توانند در انتقال معلومات و تجربه‌ها به همدیگر

کمک کنند. متغیر بعدی که بر نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع اثرگذار بوده، متغیر کانال‌های ملی است. ادارات مربوطه با مرتع برای آشنایی مرتعداران با اصلاح و احیای مراتع می‌توانند از کانال‌های ملی مانند برگزاری کلاس‌های آموزشی، تلویزیون و غیره استفاده کنند. نتایج حاصل از این بخش با یافته‌های میرترابی و همکاران [۲۶] که بیان کردند برگزاری کلاس‌های آموزشی در زمینه بازیافت پسماند روستایی بهترین منبع اطلاعاتی و کانال ارتباطی است هم‌خوانی دارد. درواقع برگزاری کلاس‌های آموزشی افراد بومی را که همان مرتعداران هستند در یک مکان جمع کرده و از این طریق هم یافته‌ها و تجارب به سایر مرتعداران منتقل می‌شود و هم دانش جدیدی را از مسئولان برگزاری کلاس‌های آموزشی کسب می‌کنند. به‌نظر می‌رسد که تلویزیون هم یک راه مناسب برای آگاه‌سازی مرتعداران از شرایط و وضعیت موجود مراتع باشد. از آنجاکه مرتعداران از سواد بالایی برخوردار نیستند لذا استفاده از تلویزیون می‌تواند اهرم مناسبی برای ارتقای سطح آگاهی مرتعداران باشد. در این پژوهش؛ سومین متغیر اثرگذار بر نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع، کانال‌های بین‌المللی بود. نتایج نشان داد که در بین گویه‌های کانال‌های بین‌المللی؛ رادیو از اهمیت بیش‌تری برخوردار بود. افراد بومی منطقه معمولاً عادت دارند که از رادیو برای شنیدن اخبار و اطلاعات استفاده می‌کنند. بنابراین، استفاده از رادیو به‌عنوان یک شاخص بین‌المللی می‌تواند اطلاعات مفید و ارزنده‌ای را در مورد مرتع و عواقب ناشی از تخریب مراتع در اختیار مرتعدار قرار دهد. نتایج حاصل از این بخش با یافته‌های اپرا [۳۰] و ادگان و همکاران [۱] که رادیو را به‌عنوان ابزار مهمی در زمینه کشاورزی معرفی کردند، هم‌خوانی دارد. در نهایت نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد شاخص‌های کانال‌های ارتباطی و منابع اطلاعاتی قادر به تبیین و پیش‌بینی ۵۶ درصد از واریانس کل نگرش مرتعداران نسبت به اصلاح و احیای مراتع بودند. یافته‌های تحقیقات [۴۱، ۲۹، ۲۷، ۲۶، ۲۳، ۲۱، ۲۰، ۱۴، ۶، ۴، ۲] که اظهار داشتند منابع اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی مناسب، می‌توانند با ایفای نقش اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دهنده، به‌عنوان عامل تغییر در دانش، ادراک و

Navigating social-ecological systems: building resilience for complexity and change. (3th Ed.), Cambridge University (UK). 269 p.

6. Blackstock, K. L., Ingram, J. Burton, R. Brown, K. M., and Slee, B. 2009. Understanding and influencing behavior change by farmers to improve water quality, *Science of Total Environment*. *Science of the Total Environment*, 20(2): 226–237.

7. Bodin, O., and Crona, B.I. 2009. The role of social networks in natural resource governance: What relational patterns make a difference?. *Journal of Global Environmental Change*, 19(3): 366-374.

8. Bohensky, E.L., Butler, J.R.A., and Mitchell, D. 2010. Scenarios for knowledge integration: exploring Ecotourism Futures in Milne Bay, Papua New Guinea. *Journal of Marine Biology*, 11: 504-518.

9. Bustos, B., Folchi, M., and Fragkou, M. 2016. Coal mining on pastureland in Southern Chile; challenging recognition and participation as guarantees for environmental justice. *Geoforum*, 22(3): 255-266.

10. FAO, IFAD, WRP, 2013. The state of food insecurity in the world 2013: the multiple dimensions of food security. FAO, Rome, Italy. 56 pp.

11. Fawole, O.P. 2008. Pineapple farmers' information sources and usage in Nigeria. *Bulgarian Journal of Agricultural Science*, 14: 381-389.

12. Gangadharappa, H.V, Pramod K.T.M., and Shiva, K.H.G. 2007. Gastric floating drug delivery systems: a review. *Journal of Indian. Pharm. Education Reselts*, 41: 295– 305.

13. Gebauer, F., Vilimek, R., Keinath, A., and Carbon, C.C. 2016. Changing attitudes towards mobility by actively elaborating a fast-changing technology. *Technological Forecasting and Social Change*, 106: 31-36.

14. Gross, J.E., McAllister, R.R.J., Abel N., Stafford Smith, M., and Maru, Y., 2006. Australian rangelands as complex adaptive systems: a conceptual model and preliminary results. *Environmental Modeling and Software*, 21: 1264-1272.

15. Havstad, K.M., Peters, D.P.C., Skaggs, R., Brown, J., Bestelmeyer, B., Fredrickson, E., Herrick, J., and Wright, J. 2007. Ecological services to and

نگرش افراد باشند؛ از این یافته حمایت میکنند. از آنجاکه محققان کانال‌های ارتباطی و منابع اطلاعاتی را برای زمینه‌های دیگر مانند کشاورزی بکار می‌برند و نتایج قابل قبولی از این کانال‌ها به‌دست آورده‌اند؛ لذا ضروری است تا این اهرم اثرگذار بر نگرش مرتعدار، در زمینه اصلاح و احیای مراتع هم مورد استفاده قرار گیرد. از آنجاکه این پژوهش هم اثرگذاری کانال‌ها و منابع را بر نگرش تأیید میکند؛ بنابراین امید است تا عملاً شاهد موفقیت در اصلاح و احیای مراتع در شهرستان قروه باشیم. برای پیشبرد این اهداف استفاده از کلاس‌های آموزشی برای بهبود رابطه بین افراد و انتقال تجارب، و استفاده از رادیو برای بالا بردن سطح آگاهی ضروری به‌نظر می‌رسد. هم‌چنین، تلاش بیشتر برای افزایش سطح تحصیلات و آگاهی افراد به‌طور قطع در بهبود وضعیت موجود اثر مطلوبی خواهد داشت و این در حالی است که بیشتر مرتعداران این منطقه بی‌سواد هستند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود کلاس‌های سوادآموزی برای افزایش سطح تحصیلات از راه نهضت سوادآموزی موجود در سطح روستاهای منطقه مورد مطالعه برگزار شود. به‌علاوه؛ از آنجاکه وضعیت اقتصادی هر فردی بر انگیزه فعالیت در هر زمینه‌ای اثرگذار است میلز و همکاران [۲۵]، لذا پیشنهاد می‌گردد تسهیلات و مشوق‌هایی در راستای بهبود وضعیت اقتصادی مرتعداران داده شود تا انگیزه آن‌ها به فعالیت در طرح‌های اصلاح و احیای مراتع افزایش یابد.

منابع

1. Adeogun, S.O., Olawoye, J.E., and Akinbile, L.A. 2010. Information sources to cocoa farmers on cocoa rehabilitation techniques (CRTs) in selected states of Nigeria. *Journal Media and Communication Studies*, 2(1): 9-17.

2. Ahmadi, F., Heydari, Gh., And Shafiei, F. 2017. Investigating the Factors Affecting the Use of Producers from Information Resources and Communication Channels for Participation in Dehgolan's Rangeland Reclamation Projects. *Iranian Natural Resources Journal, Range and Watershed Management*, 70 (1): 31-41(In Persian).

3. Albarracin, D., Johnson, B.T., and Zanna, M.P. 2014. The handbook of attitudes. Psychology Press, London, England, 840 P.

4. Bedunah, D.J., and Angerer, J.P. 2012. Rangeland degradation, poverty and conflict: how can Rangeland scientists contribute to effective responses and solutions? *Rangeland Ecology & Management*, 65: 606-612.

5. Berkes, F., Colding, J., and Folke, C. 2008.

providing unsubsidised environmental benefits. *Land Use Policy*, 76: 697-707.

26. Mirtorabi, M., Shafiei, F., and Rezvanfar, A. 2014. Study of Communication Channels and Information Resources Effective on Rural Management. *Journal of Natural Resources*, 10: 339-329 (In Persian).

27. Narjisse, H. 2000. Rangeland issues and trends in developing countries. *Rangeland desertification* Springer, Dordrecht, The Netherlands. 181-195.

28. Neely, C., Bunning, S. and Wilkes, A. 2009. Review of evidence on drylands pastoral systems and climate change: implications and opportunities for mitigation and adaptation. *Land and Water Discussion Paper 8*. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Rome, Italy, 50 P.

29. Oliveira, V. H., Anneberg, I., Voss, H., Sorensen, J. T. and Thomsen, P.T. 2019. Attitudes of Danish dairy farmers towards biosecurity. *Livestock Science*.

30. Opara, U.N. 2008. Agricultural information sources used by farmers in Imo State, Nigeria. *Information Development*, 24: (4): 289-295.

31. Police station, h. 2012. Analyzing and processing data in socio-economic research. University of Tehran, 388 P.

32. Rezvanfar, A and Sokhtanlo, M. 2007. Investigating the Variables Affecting Farmers' Relations in Iran. University of Tehran, 210 P (In Persian).

33. Rigg, J. 2006. Land, farming, livelihoods, and poverty: Rethinking the links in the rural south. *World Development*, 34(1): 180-202.

34. Sabatini, F. 2009. Social capital as social networks: A new framework for measurement and empirical analysis of its determinants and consequences. *The Journal of Socio-Economics*, 38 (3): 429-442.

35. Sarukhi, B. 2006. Methodology of research in social sciences, Vol.2 Trends & Techniques, Publications of Institute for Humanities and Cultural Studies research center, 520 P (In Persian).

36. Savari, M., Milky, N and Asadi, A. 2013. Effects of communication channels and information resources on informing rural women. *Rural Research Journal*, 2 : 311-332.

37. Sayre, N.F., McAllister, R.R.J., Bestelmeyer, B.T.,

from rangelands of the United States. *Ecological and Economic*, 64: 261-268.

16. Johny, J., Wichmann, B., and Swallow, B.M. 2017. Characterizing social networks and their effects on income diversification in rural Kerala, India. *World Development*, 94: 375-392.

17. Karimi, S., and something, M. 2007. Effect of Soil Conservation on Farmers in Ghare Chay Watershed in Markazi Province. *Journal of Rural and Development*, 273: 54-66 (In Persian).

18. Kepe, T. 2008. Beyond the Numbers: Understanding the value of vegetation to rural livelihoods in Africa. *Geoforum*, 39: 958-968.

19. Khedriharibvand, H. 2018. Sustainable Rangeland Management in Iran: toward a policy-oriented decision- support model. Faculty of Sciences, Ghent University, Ghent, Belgium, 279 P.

20. Khedriharibvand, H., Azadi, H., Teklemariam, D., Ebrahimi, A., Ardali, E. O., Van Acker, V., and Witlox, F. 2019. Sustainable Rangeland Management in Southwest Iran: Understanding Changes in Experts' Attitudes Toward Livelihood Alternatives, *Rangeland Ecology & Management*.

21. Khedriharibvand, H., Azadi, H. and Witlox, F. 2015. Exploring Appropriate Livelihood Alternatives for sustainable rangeland management. *The Rangeland Journal*, 37 (4): 345-356 (In Persian).

22. Klein, J.A., Fernández-Giménez, M.E., Wei, H., Changqing, Y., Du Ling, D.D., and Reid, R.S. 2011. A participatory framework for building resilient social-ecological pastoral systems. In: Fernández-Giménez, M.E. (Ed.), *Restoring community connections to the land: building resilience through community-based rangeland management in China and Mongolia*. CABI, Wallingford, UK. 3-36.

23. Lennine, J. 2002. Rural Women's Empowerment in a Communication Technology Project: Some contradictory effects. *Rural Society*, 3: 224- 245.

24. Millennium Ecosystem Assessment (MA). 2005. *Ecosystems and human well-being: synthesis*. Island Press, Washington, DC, USA, 137 P.

25. Mills, J., Gaskell, P., Ingram, J., and Chaplin, S. 2018. Understanding farmers' motivations for

42. United Nations. 2013. World population prospects: the 2012 revision, highlights and advance tables New York, NY, USA. Available at: http://esa.un.org/wpp/Documentation/pdf/WPP_2012_HIGHLIGHTS.pdf: ESA/P/WP.228. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 118 P.
43. Windahl, S., Signitzer, B., and Olson, J.T. 2009. Using Communication Theory: An Introduction to Planned Communication. (2th Ed.), Sage Publication, 312 p.
44. Yazdani, A., Bagherian, R., Kalateh Arifah, S., Nazari, L., and Barati, h. 2016. The effect of aquifers' knowledge and awareness on willingness to carry out collaborative projects (Case study: International Project for Corrosive Carbon in Esfarayn-North Khorasan). 11th National Conference on Watershed Management Sciences and Engineering, 46-49 (In Persian).
- Moritz, M. and Turner, M.D. 2013. Earth stewardship of rangelands: coping with ecological, economic, and political marginality. *Ecological and Environment*, 11 : 348-354.
38. Scoones, I. 2009. Livelihoods perspectives and rural development. *Peasant Studies*, 1(36): 71-96.
39. Shariatzadeh, M., Rad Rad., J. and Siddiqui, H. 2011. Study of the Role of Education in Participatory Management in Rangelands. *Journal of Forest and Range*, 36 : 90-100 (In Persian).
40. Sharma, U. 2003. Women Empowerment through Information Technology.
41. Stafford Smith, M., Abel, N.O., Walker, B.H. and Chapin, F.S. 2009. Drylands: coping with uncertainty, thresholds, and changes in state. In: Chapin III, F.S., Kofin, G.P., Folke C. (Eds.), *Principles of ecosystem stewardship: resilience-based Natural resource management in a changing world*. Springer-Verlag, New York NY, USA, 171-195.

Abstract

The role of Information and Communication Sources and Channels of Pastoralists in Attitude Towards the Restoration and Rehabilitation of Rangelands (Case Study: Kurdistan Province, City Qorveh)

F. Ahmadi^{1*}, H. Mirzaee² and E. Fathi³

Received: 2021/05/04 Accepted: 2022/02/23

Information resources and communication channels, can Informing and notifying role, as an agent of change in knowledge, perception and attitude, the most important role to play in preventing the degradation of natural resources. The aim of this study was the role of pastoralists resources and communication channels in attitude towards the reform and rehabilitation of rangelands in the Qorveh city (Kurdistan), respectively. The population of 400 people were pastoralists who are using Morgan table, 196 individuals were selected in this study. For data evaluation SPSS version software was used 22. The data collected in this study was by a questionnaire. Was used to determine the validity of a panel of experts. In order to estimate the reliability of the test Cronbach's alpha coefficient was used. To assess the relationship between independent variables (national channels, local channels and international channels) of Spearman's rank correlation coefficient was used. Also, to assess the relationship between independent variables and the dependent variable of the statements of each of Kendall's tau b rank correlation coefficient was used. The results showed that the national channels, local and international pastoralists attitude positive and significant relationship. Also, the findings demonstrate that local variable with the most channels and international channels with the lowest relative importance of the independent variables. In addition, results showed that the results of the study showed that the index of communication channels and information sources to account for 56% of the total variance of attitude towards the reform and rehabilitation of rangelands were pastoralists.

Keywords: Local communication, International channels, Local channels, National channels, Pastoralists

1. PhD of Sari University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Email: Farzadahmadigh@gmail.com

2. Faculty member of Rangeland Department, Razi University of Kermanshah

3. Graduate of Watershed Management, Shahrekord University